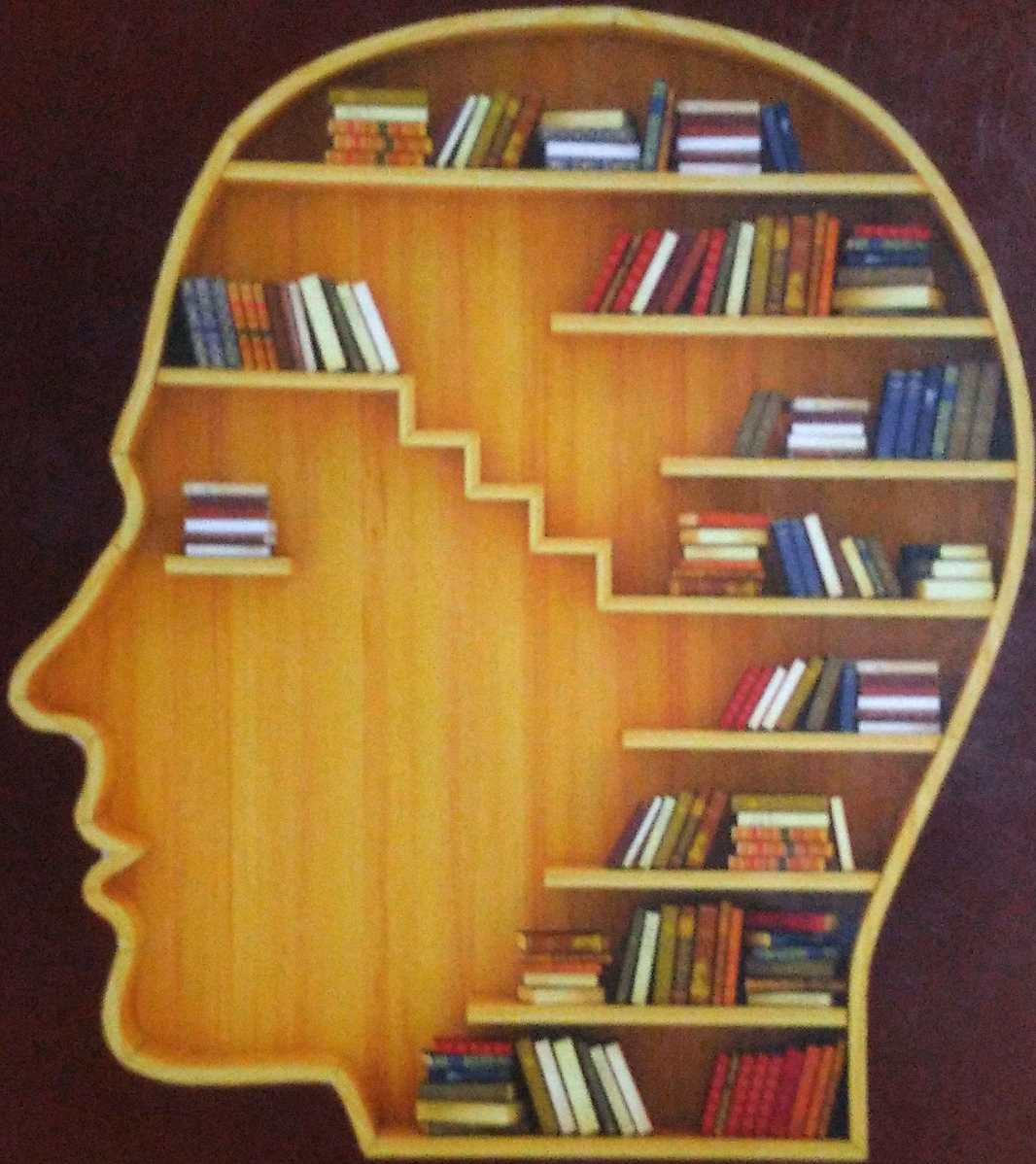

असा मी घडलो

गाथा ग्रंथपालांची

संपादन

रणजित धर्मापुरीकर

डॉ. मेधा धर्मापुरीकर

नितिन चवरे

तेरा वर्षापूर्वी म्हणजे सन २००४मध्ये मी वाणिज्य शाखेच्या द्वितीय वर्षात होतो. अकोला जिल्ह्यातील नामवंत श्री शिवाजी महाविद्यालय हे माझे महाविद्यालय. या महाविद्यालयामध्ये शिक्षणाव्यतिरिक्त तुमच्या इतर कलागुणांना वाव देण्यातसुद्धा जास्त महत्त्वाची भूमिका घेतली जाते. प्रथम वर्षामध्ये मी साधा सरळ, अभ्यासू वृत्ती असलेला मुलगा. द्वितीय वर्षामध्ये एकदम बिनधास्त, कुठलीही गोष्ट करण्यास तयार, मनमिळाऊ झालो. कारणही तसंच होतं. त्या वर्षात युवा महोत्सवाकरिता ऑडिशन सुरू होतं. त्यावेळी तोंडओळख असलेल्या मित्रांनी हिंमत दिली व माझी नाटक स्किट माईम यामध्ये निवड झाली. महाविद्यालयाच्या हॉलमध्ये आमची रंगीत तालीम सुरू झाली. दरम्यान कामगारकल्याण मंडळ अकोला यांच्या वतीने नाटक व नृत्यांच्या स्पर्धा घेण्यात आल्या. आमच्या ग्रुपनंही नोंदणी केली. त्यामुळे या कार्यालयामध्ये येणं-जाणं वाढलं. तेथील कर्मचारी आम्हाला ओळखायला लागले. त्यांनी आम्हाला कामगारकल्याण मंडळातर्फे राबविण्यात येणाऱ्या विविध योजना, कामगारांच्या मुलांसाठी दिली जाणारी शिष्यवृत्ती व अनेक योजनांची माहिती जिव्हाळ्यानं दिली. त्याचप्रमाणे मुलांनी स्वतः रोजगार निर्माण करावा, यासाठी बरेच प्रमाणपत्र कोर्सेस येथे चालायचे. आम्ही

मेणबत्ती व अगरबत्ती बनविण्याच्या कोर्सला दाखल झालो. हा कोर्स करत असताना आम्हाला मजा आली आणि आमच्या जीवनाला कलाटणी देणारी घटनासुद्धा घडली. कामगारकल्याण मंडळामार्फत ग्रंथालय प्रमाणपत्र कोर्स चालविण्यात येतो, याची माहिती मिळाली. आम्ही सार्वजनिक ग्रंथालयांमध्ये उच्चमाध्यमिक व पदवीचा अभ्यास केला असल्यामुळे आम्हाला ग्रंथालयाविषयी आसक्ती होती. एम.बी.ए. करायचं असल्यानं ग्रंथालयशास्त्रात करीअर करावं, असं कधी वाटलंच नव्हतं. ग्रंथालयशास्त्रातसुद्धा करीअर होऊ शकतं, याची माहिती आम्हाला नव्हती. किंबहुना, बऱ्याचजणांना नसते.

ग्रंथालयशास्त्राविषयी थोडी माहिती मिळेल, असा विचार करून आम्ही प्रवेश घेतला. 'सहा महिन्यांचा हा कोर्स, यात एवढं काय असतं?' असे विचार मनात येऊ लागले. त्यात वाणिज्य द्वितीय वर्षात विद्यापीठाच्या परीक्षा. आमचं एम.बी.ए. चं ध्येय, 'एक ना धड, भाराभर चिंध्या !' प्रमाणे आमची गत होऊ नये, म्हणून आम्ही ग्रंथालय प्रमाणपत्र कोर्सला सुरुवातीला जास्त लक्ष दिलं नाही; परंतु डॉ. एस.आर. बाहेती सर त्यावेळचे एल.आर.टी. कॉलेजचे ग्रंथपाल श्री. अशोक सोनोने, एस.ए. कॉलेजचे ग्रंथपाल डॉ. एस.आर. बाहेती सरांचे धाकटे बंधू, प्रेमिलाताई ओक हॉलच्या ग्रंथपाल जोशी मॅडम यांच्या कन्या आदी आम्हाला शिकवायचे. या मंडळींनी दोन-तीन आठवड्यांतच आम्हाला ग्रंथालयाविषयी भरपूर माहिती दिली. आमच्यात ग्रंथालयाविषयी आणखी आसक्ती निर्माण केली. तशी आमची ग्रंथालयाविषयी आसक्ती होतीच; परंतु तेथे आपण शांतपणे अभ्यास करू शकतो, याच उद्देशानं. आता ग्रंथालय म्हणजे काय? तेथील कार्यपद्धती कशी असते, हे जाणून घेण्याची आमच्यात तीव्र इच्छा निर्माण होऊ लागली.

आम्हाला आमचे अभ्यास साहित्य देण्यात आले. त्यानंतर आम्ही आमच्या दिवसभरातील अभ्यासाचा अर्धावेळ ग्रंथालयशास्त्राला देऊ लागलो. ग्रंथालय संघटना, ग्रंथालयव्यवस्थापन, ग्रंथालय तालिकीकरण, ग्रंथालय वर्गीकरण, संदर्भसेवा इ. विषयी माहिती मिळवून वाचू लागलो. आमच्या दोन्ही परीक्षा जवळ आल्या व या दोन्ही परीक्षांमध्ये आम्ही यश प्राप्त केले. वाणिज्य शाखेच्या द्वितीय वर्षाला ५० टक्क्यांपेक्षा जास्त, तर ग्रंथालयशास्त्रामध्ये ७० टक्केपर्यंत मजल मारली. त्यानंतर आम्ही या-ना-त्या कारणाकरिता आमच्या सर्व शिक्षक ग्रंथपालांना जाऊन भेटायचो. दरम्यानच्या काळात आमची पदवी पूर्ण झाली. एम.बी.ए. करायचं असल्यानं पूर्वपरीक्षेची तयारी करण्याचा निश्चय केला व हे वर्ष असंच व्यर्थ जाऊ नये, म्हणून आम्ही

असा मी घडलो

एका वर्षाचा कुठला कोर्स आहे का, याची माहिती गोळा करायला सुरुवात केली. याकरिता अकोला व अमरावती येथे जाऊन माहिती गोळा करताना आमच्या लक्षात आलं की, 'काखेत कळसा अन् गावाला वळसा' म्हणजे ग्रंथालयशास्त्राची एका वर्षाची पदवी. मग काय, हा कोर्स कुठं कुठं उपलब्ध आहे, याचा शोध सुरू झाला. एल.आर.टी. महाविद्यालयात य.च.म.मुक्त अंतर्गत तसेच संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अशा दोन ठिकाणांची माहिती मिळाली. आर्थिकदृष्ट्या आम्ही सक्षम नसल्याने संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ येथे प्रवेशासाठी अर्ज सादर केला. आम्हां सर्व मित्रांची निवड झाली; पण त्याआधीच माझ्यासोबत असलेल्या माझ्या मित्रांनी दुसरे अभ्यासक्रम निवडून तिथे प्रवेश करण्याचा निश्चय केला. मी माझ्या निश्चयावर ठाम राहिलो व मी ग्रंथालयशास्त्राच्या पदवीला प्रवेश घेतला. त्यासोबतच एम.बी.ए.चे क्लासेससुद्धा लावून घेतले.

सकाळी कॉलेज व सायंकाळी एम.बी.ए.चे क्लासेस असा प्रवास सुरू झाला. एम.बी.ए. हे माझे ध्येय असल्याने तिकडे जास्त लक्ष द्यावे, असा निश्चय होता. अभ्यासही जोमानं सुरू होता; पण भूतकाळ परत समोर येऊ लागला. ज्याप्रमाणे बी. कॉम. चा अभ्यास कमी व ग्रंथालय प्रमाणपत्राचा अभ्यास जास्त त्याचप्रमाणे एम.बी.ए. क्लासेसचा वेळ कमी होऊ लागला व ग्रंथालयशास्त्रातील रुची वाढत गेल्याने त्याचा अभ्यास वाढू लागला. ग्रंथालयशास्त्राच्या पदवी परीक्षा जवळ आल्या. आम्ही चांगल्या मार्कांनी पास झालो. एम.बी.ए.चीपण परीक्षा दिली; परंतु काही वैयक्तिक अडचणींमुळे एम.बी.ए.च्या ग्रुप डिस्कशनला जाऊ शकलो नाही. एम.बी.ए. करायचे असेल, तर पुन्हा एक वर्ष अभ्यास व क्लासेस लावावे लागतील. एम.बी.ए. करावे की, ग्रंथालयशास्त्राची पदव्युत्तर पदवी? असा यक्ष प्रश्न माझ्या समोर उभा होता. एम.बी.ए.च्या क्लासेससाठी माझी आर्थिक परिस्थिती परवानगी देत नव्हती व या दोन ते तीन वर्षांत ग्रंथालयाविषयी व यातील करीअरच्या वाटांविषयी बरीचशी माहिती असल्याने ग्रंथालयशास्त्रामध्ये पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम करावा, असा निश्चय केला.

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ येथे ग्रंथालयशास्त्राची पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रमास प्रवेश मिळविला. यावेळेला फक्त ग्रंथालयशास्त्राचाच अभ्यास असल्याने विद्यापीठामध्ये मेरिट लिस्टमध्ये पाचवा आलो. दरम्यान, पुणे विद्यापीठाच्या साहाय्यक ग्रंथपालाच्या जागा निघाल्या होत्या. या परीक्षेमध्ये मी मेरिट लिस्टमध्ये दुसरा आलो; पण या पदाच्या मुलाखती होण्याअगोदर काहीतरी तांत्रिक अडचणी आल्याने या जागा रद्द करण्यात

आल्या. मन निराश झालं; पण निश्चय वाढला होता. प्राध्यापक पात्रता परीक्षेचा सेट अभ्यास सुरू केला व दुसऱ्याच प्रयत्नात यशस्वी झालो. मग काय, वाणिज्य व व्यवस्थापन हे आपले क्षेत्र नसून, ग्रंथालयशास्त्रच आपले क्षेत्र आहे, लगेच नोकरी बघायला सुरुवात केली व वाशिम जिल्हा येथील बालाजी अध्यापक महाविद्यालय येथे मिळालीसुद्धा व मी ग्रंथपाल म्हणून कार्याला सुरुवात केली. आज माझ्याकडे सहा वर्षांचा अनुभव असून, मी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, किन्हवली, ता. शहापूर, जि. ठाणे येथे कार्यरत आहे. मला मार्गदर्शन करणाऱ्या सर्वांचा तसंच माझ्या भरकटत्या मनाला वळणावर आणणाऱ्या सर्व गुरुजनांचा मी आभारी आहे.